

Ομιλία του Μητρ. Μάνης στην Εταιρεία Φίλων του Λαού για το Έπος του '40

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης](#)

Στην Αίθουσα Μ. Ευεργετών του Μεγάρου της **Εταιρείας Φίλων του Λαού** στην Αθήνα διεξήχθη την Δευτέρα 29 Οκτωβρίου 2018 η καθιερωμένη εορταστική **εκδήλωση της Εταιρείας** για τον εορτασμό του **Έπους 1940 - 1941**.

Μετά την εισήγηση του προέδρου της **Εταιρείας** καθηγητή κ. Νικολάου Μπρατσιώτη, ακολούθησε η εκφώνηση του πανηγυρικού της ημέρας από τον **Σεβ. Μητροπολίτη Μάνης** κ. Χρυσόστομο Γ' με θέμα "Η προσφορά της Εκκλησίας στο **Έπος του '40**". Στη συνέχεια τελέστηκε επιμνημόσυνη δέηση από τον πρωτοπρ. π. Δημήτριο Νίκου, εφημέριο του Μητροπολιτικού Ναού Αθηνών.

Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με ύμνους και επίκαιρα εθνικά και ιστορικά άσματα από την χορωδία "Ηχοχρωμάτων" Ι.Α.Α., υπό τη διεύθυνση της φιλόλογου - μουσικού Σμαρούλας Νάκη, ενώ στο πιάνο συνόδευσε η Αγγελική Μαγκλάρα και

στο φλάουτο ο Σ. Γιώτης.

Ολόκληρη η **ομιλία** του **Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη**:

Ἡ 28η Ὀκτωβρίου 1940, στὸ Ἐθνικὸ Μηναῖο, δὲν εἶναι μία ἀπλή, συνήθης ἡμερομηνία. Εἶναι ἡμεροχρονολογία ὁρόσημο. Γιατὶ εἶναι ἡ ἀρχὴ ἑνὸς ἄνισου καὶ ἄδικου πολέμου κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Γολιάθ παλεύει μὲ τὸν Δαβίδ. Ὁ Νέστωρ μὲ τὸν Λυαῖο. Ἀλλ' ἡ μικρὴ Ἑλλάδα νικᾷ καὶ θριαμβεύει καὶ μεγαλουργεῖ. Φθάνει ὥστε νὰ διακηρύξουν γι' αὐτὴν ὅτι: «Ἔως τώρα ἐλέγαμε ὅτι οἱ Ἕλληνες πολεμοῦν σὰν ἥρωες. Τώρα θὰ λέγομεν ὅτι οἱ ἥρωες πολεμοῦν σὰν Ἕλληνες».

Θαῦμα ἦταν ἡ ἐποποιία τοῦ '40. Θαῦμα μὲ τὴν βοήθεια τῆς προστάτιδος τοῦ Ἑθνους, τῆς Παναγίας, τῆς «ὑπερμάχου Στρατηγοῦ», γι' αὐτὸ καὶ σήμερα τὴν ἐορτάζουμε, τὴν εὐχαριστοῦμε καὶ τὴν εὐγνωμονοῦμε. Τὴν Ἀγία Σκέπη.

Ἀνοίγοντας τὸ Ἐθνικὸ αὐτὸ Μηναῖο θὰ σταθοῦμε στὸ κεφάλαιο: Ἡ προσφορὰ τῆς ἐκκλησίας στὸ ἔπος τοῦ '40.

Τυχάνει ἀναμφισβήτητο γεγονὸς ὅτι ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς ἔδειξε ἀκατάβλητο ἡρωϊσμό. Ἀλλὰ ἀπὸ ποία πηγὴ ἀντλοῦσε ἡρωϊσμό καὶ ἐπετέλεσε τὸ θαῦμα αὐτὸ τοῦ 1940; Ἡ πηγὴ ἦταν ἡ πίστη στὸ Θεό. Αὐτὴ ἡ δυνατὴ πίστη ἔδωσε τὴν πνευματικὴ ἰσχὺ σ' ὅλο τὸ μέτωπο. Ἀκριβῶς ἐδῶ προβάλλει ἡ ἀνεκτίμητη προσφορὰ τῆς μάνας Ἑκκλησίας. Ἀπὸ τὸν τότε Ἀρχιεπίσκοπο Χρῦσανθο, τὴν μεγάλη ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθνικὴ φυσιογνωμία, μέχρι τὸν ἡρωϊκὸ ἱερέα πάνω στὰ βουνὰ στὴ δίνη τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων.

Διεκήρυττε, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρῦσανθος, στὸ Διάγγελμά του πρὸς τὸν Ἑλληνικὸ λαό, στὶς 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1940:

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως, καλοῦν ἡμᾶς πάντας ἵνα ἀποδυθῶμεν εἰς Ἅγιον ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος ἀμυντικὸν ἀγῶνα. Ἡ Ἑκκλησία εὐλογεῖ τὰ ὅπλα τὰ ἱερὰ καὶ πέποιθεν ὅτι τὰ τέκνα τῆς Πατρίδος εὐπειθῆ εἰς τὸ κάλεσμα Αὐτῆς καὶ τοῦ Θεοῦ θὰ σπεύσουν ἐν μίᾳ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ νὰ ἀγωνισθοῦν ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν καὶ τῆς Ἐλευθερίας καὶ τιμῆς καὶ θὰ συνεχίσουν οὕτω τὴν ἀπ' αἰώνων πολλῶν ἀδιάκοπον σειρὰν τῶν τιμίων καὶ ἐνδόξων ἀγώνων καὶ θὰ προτιμήσουν τὸν ὠραῖον θάνατον ἀπὸ τὴν ἄσχημον ζωὴν τῆς δουλείας. Καὶ μὴ φοβούμεθα ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι, ἃς φοβούμεθα δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι. Ἐπιρρίψωμεν ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμναν ἡμῶν καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι βοηθὸς καὶ ἀντιλήπτωρ ἐν τῇ ἀμύνη κατὰ τῆς ἀδικου ἐπιθέσεως τῶν ἐχθρῶν.

Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῇ γενναιότητι καὶ ἀνδρείᾳ μεγαλυνθησόμεθα. Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐπὶ πάντων ἡμῶν.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ

Προσέτι ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν ἐξαπέλυσε πρὸς τὸν Ἱερὸ Κλῆρο τὴν κάτωθι Ἐγκύκλιο:

«Ὡς γνωστὸν τὸ Ἔθνος ἐκηρύχθη ἐν ἐπιστρατεύσει... Εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην δὲν πρέπει νὰ ὑστερήσῃ ὁ Ἱερὸς Κλῆρος, ὁ ὁποῖος εἰς πᾶσαν ἐθνικὴν περιπέτειαν πρωτηγωνίστησεν...

Ὅθεν... παρακαλοῦμεν πάντας ὑμᾶς, ὅπως μὴ ἀπομακρύνησθε τῶν ἐνοριῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Ναῶν ὑμῶν, παρέχοντες πάντοτε πρόθυμον τὴν ὑμετέραν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς ἡμῶν ἐνορίτας, ἐνθαρρύνοντες καὶ παρηγοροῦντες αὐτοὺς καὶ προφρόνως συντρέχοντες εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν, ὅπου ζητηθῇ ἡ ὑμέτερα ἀρωγὴ καὶ ἀντίληψις, προσκαρερῆτε δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει, τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ ἐπιτελοῦντες καθ' ἐκάστην πρωτίστως μὲν ἀπάσας τὰς ἐνδιατάκτους Ἀκολουθίας Ἑσπερινοῦ, Ὅρθρου καὶ Λειτουργίας, ἰδίᾳ δὲ καὶ καθ' ἐκάστην ἐσπέραν τελεῇτε τὴν Ἀκολουθίαν τῆς Παρακλήσεως «Ὑπὲρ εἰρήνης καὶ καταστάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, Ὑπέρ... εὐοδώσεως καὶ ἐνισχύσεως τοῦ φιλοχρίστου κατὰ γῆν, θάλασσαν καὶ ἀέρα Στρατοῦ ἡμῶν, διαφυλάξεως, σκέπης, βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους...».

Εἰδικότερα, οἱ Ἀρχιερεῖς εἴτε μὲ τὸν θαρρετὸ λόγον τους, εἴτε μὲ τὶς Ἐγκυκλίους τους πρωτίστως μὲ τὴν παρουσία τους ἐνεθάρρουν τὸν Ἑλληνικὸ στρατό, νὰ μὴν περιπέσει σὲ ἡττοπάθεια, συνέδραμον ποικιλοτρόπως σὲ πολλὰ ἐπίπεδα ὥστε νὰ ἀντιμετωπισθεῖ τὸ ἄδικον τοῦ πολέμου καὶ νὰ προστατευθεῖ ἡ ἀκεραιότητα καὶ ἡ τιμὴ τῆς πατρίδος. Ὁ εἰδικὸς Τόμος ὑπὸ τὸν τίτλον «Μνημεῖς καὶ Μαρτυρίαι ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή, ἡ προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας τὸ 1940-1944», ἔκδοσις τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2000 ἀναγράφει πολλὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν ὅλη δράσιν τῶν Ἑλλήνων Ἀρχιερέων, τὸν ἀγῶνα στὸ Μέτωπο καὶ τὶς θυσίας τους.

Ἐπίσης οἱ ἱερεῖς, οἱ διάκονοι, οἱ μοναχοὶ ἦσαν παντοῦ. Οἱ στρατιωτικὲς μονάδες ξεκίνησαν γιὰ τὴν Πίνδο, τὸ Καλπάκι καὶ τὶς ἄλλες βουνοκορφὰς μαζί μὲ τοὺς ἱερεῖς τους. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ στρατιῶτες τοὺς ἔβλεπαν νύκτα καὶ μέρα ὡς πνευματικοὺς πατέρες καὶ ἀρχηγούς τους. Ἀκόμη καὶ στὰ χαρακώματα ἐπήγαιναν

οἱ κληρικοὶ μας γιὰ νὰ τονώσουν πνευματικὰ τὸν Ἑλληνα πολεμιστή.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκεια ποὺ κράτησε ὁ ἀγώνας οἱ Ἕλληνες ἱερεῖς, γενναῖοι καὶ ἀτρόμητοι, ὠπλισμένοι μὲ τὸν «θώρακα τῆς πίστεως» δὲν ἐλογάριασαν στερήσεις, πείνα, κρύο, βροχές, χιόνια, κρυοπαγήματα, βομβαρδισμοὺς καὶ πολυβολισμούς. Μὲ πολὺ ζῆλο καὶ ἀκατάβλητη δραστηριότητα γύριζαν τὶς μεγάλες καὶ τὶς μικρὲς μονάδες τοῦ στρατοῦ καὶ ἐπιτελοῦσαν τὸ ὑπέροχον ἔργον τῆς ψυχικῆς τόνωσης. Ἦταν ἐκεῖ. Δίπλα στὸν Ἑλληνα πολεμιστὴ στρατιώτη.

Χιλιάδες ἐθνικοθρησκευτικὰ κηρύγματα ἔγιναν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τὸ ἐξάμηνον τοῦ ἀγῶνα. Ἐνα πλῆθος λειτουργίες ἐτελέσθησαν. Τόσοι καὶ τόσοι πολεμιστὲς ἐξωμολογήθησαν καὶ κοινώνησαν. Ἀμέτρητα χριστιανικὰ ἔντυπα καὶ βιβλία, ἀλλὰ καὶ εἰκόνες τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ τῆς Παναγίας, ἐμοιράσθησαν στοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς στρατιώτας. Τραυματιζόντουσαν οἱ στρατιῶτες· καὶ πάλιν ἐκεῖ παρὰ τὸ πλευρόν τους ὁ ἱερεὺς. Ἐφονεύετο ἄλλος· μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια ὁ ἱερεὺς ἔψαλλε τὴν νεκρώσιμη ἀκολουθία· ἔλεγε τό: «Αἰωνία ἡ μνήμη».

Ἀλλὰ καὶ στὰ μετόπισθεν ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξε ἐξόχως εὐεργετική. Εὐεργετική μὲ τὴν κάθε εἶδους προσφορὰ στὸ λαό, στοὺς ἡλικιωμένους, στὶς γυναῖκες, στὰ παιδιά. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρῦσανθος διοργάνωσε ἀμέσως μὲ τὴν κήρυξη τοῦ πολέμου τὴν «Πρόνοια Στρατευομένων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν». Κινητοποίησε περὶ τοὺς 2000 συνεργάτες-ἐθελοντές, οἱ ὅποιοι πρόσφεραν ὑπὸ τὴν πνευματικὴ καθοδήγηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τὴν συνεργασία του ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στὶς οἰκογένειες τῶν στρατευθέντων καὶ στὴν ὅλη ἐλληνικὴ κοινωνία, ἡ ὁποία ἤθελε στήριγμα καὶ ἐνίσχυση στὴν χρονικὴ αὐτὴ περίοδο.

Τὸ σημαντικὸ αὐτὸ ἔργο εἶχε τρεῖς τομεῖς. α). Τὴν ἠθικὴ ἐνίσχυση τῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν στὸ μέτωπο μὲ ἐπιστολές, βιβλία, φυλλάδια, εἰκόνες, ἄλλα χρήσιμα προσωπικὰ ἀντικείμενα. β). Τὴν μέριμνα γιὰ τοὺς τραυματίες καὶ γ). τὴν συμπάρσταση στὶς οἰκογένειες ποὺ ἔμεναν στὰ μετόπισθεν, μὲ βοήθεια ἱατρικὴ, νομικὴ, οἰκονομικὴ καὶ ἀκόμη προστασία τῶν ὀρφανῶν παιδιῶν. Ποιὸς θὰ ἔδειχνε στοργὴ γι' αὐτὰ τὰ παιδιά ποὺ ξαφνικὰ ὀρφάνευαν;

Συγκεκριμένα, τριακόσιοι ἐθελοντὲς ἱατροὶ ἦσαν καθημερινῶς στὴ διάθεση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου γιὰ τὴν ἱατρικὴ μέριμνα τῶν οἰκογενειῶν τῶν στρατευσίμων. Πενήντα νομικοὶ μὲ ὑπεύθυνο τὸν καθηγητὴ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γ. Ράμμο παρεῖχαν τὴν νομικὴ κάλυψη. Καθημερινῶς ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐνημερωνόταν γιὰ τὴν ὅλη πορεία τῆς δράσεως αὐτῆς ἀπὸ τὸν κεντρικὸ ὑπεύθυνο ἀρχιμ. Ἱερώνυμο Κοτσώνη (μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπο), ἐνῶ δὲν παρέλειπε τὶς ἐπισκέψεις του στὰ στρατιωτικὰ νοσοκομεῖα ποὺ ἦταν γεμᾶτα ἀπὸ

τραυματίες τοῦ πολέμου.

Ἀκόμα καὶ εἰδικὴ προσευχὴ συνέταξε ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρῦσανθος γιὰ νὰ τὴν λέγουν τὰ παιδιὰ, οἱ μαθητές, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου. Ἀξίζει νὰ τὴν παραθέσουμε:

«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ποὺ ἀγαπᾷς τόσο πολὺ ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου, Σὲ παρακαλοῦμε ἄκουσε τὴν προσευχή μας: Δέξου τὶς εὐχαριστίες μας, γιατί γεννηθήκαμε ἀπὸ Χριστιανοὺς γονεῖς καὶ εἴμαστε Ἕλληνες καὶ γιατί ἔστειλες κοντά μας, ἐκτὸς ἀπ' τοὺς γονεῖς μας, ἀνθρώπους ποὺ μᾶς ἀγαποῦν καὶ μᾶς φροντίζουν.

Σὲ εὐχαριστοῦμε γιὰ τὶς ὁμορφιές ποὺ ἔχει ἡ φύση, τὸ λαμπρὸ ἥλιο, τὸν καθαρὸ ἀέρα, τὰ ὠραῖα λουλούδια. Σὲ εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν τροφὴ ποὺ τρῶμε, τὰ ροῦχα ποὺ φορᾷμε, τὰ γράμματα ποὺ μαθαίνουμε. Σὲ εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴ δύναμη καὶ τὴ βοήθεια ποὺ δίνεις στὸ Στρατό μας καὶ Σὲ παρακαλοῦμε νὰ εἶσαι πάντα μαζί του καὶ νὰ τὸν προστατεύεις.

Σὲ παρακαλοῦμε, συγχώρεσέ μας, ἂν Σὲ κάνουμε καμία φορὰ νὰ λυπᾶσαι γιατί δὲν εἴμαστε τόσο καλοί, ὅσο Ἐσὺ θὰ ἐπιθυμοῦσες, καὶ βοήθησέ μας νὰ κάνουμε μὲ χαρὰ τὸ θέλημα τὸ δικό Σου.

Σὲ παρακαλοῦμε, στὶς ἡμέρες αὐτὲς τοῦ πολέμου, φύλαξε ἀπὸ κάθε κακὸ τοὺς γονεῖς μας, τοὺς δασκάλους μας, τοὺς συμμαθητές μας, τὸ μέρος ποὺ μένουμε καὶ ὁλόκληρη τὴν Ἑλλάδα μας. Βοήθησε, Κύριε, τὴν πατρίδα μας νὰ τελειώσῃ τὸν ἀγῶνα μας μὲ ΝΙΚΗ, καὶ χάρισε σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμο Σου τὴν εἰρήνη, τὴ δικαιοσύνη, τὴν ἀγάπη. ΑΜΗΝ».

Ἕνας ἄλλος τομέας, ἐξόχως σημαντικὸς γιὰ τὴν ἐποχὴ ἦταν τὸ θεῖον κήρυγμα. Ἦταν σπουδαιότατο τὸ ἔργο αὐτὸ γιατί ὁ λαὸς ἤθελε ψυχικὴ ἐνίσχυση, βάλαμο παρηγορίας, πνευματικὴ καθοδήγηση. Ἔτσι ἀπὸ ἀξιολόγους ἱεροκήρυκες τῆς Ἐκκλησίας μας ὁ θεῖος λόγος ἀλλὰ συνάμα καὶ ὁ πατριωτικὸς λόγος ἐνδυνάμωσε τὴν πίστη στὸ Θεό, τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἰδανικὸ τῆς ἐλευθερίας προσφέροντας ὑπομονή, ἐλπίδα, ὄραμα νίκης.

Σπουδαία ὑπῆρξε ἀκόμη καὶ ἡ προσφορὰ στὴν ἐποποιΐα τοῦ '40 ὅλων τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς πατρίδος μας καὶ ἰδιαίτερα τοῦ Ἀγ. Ὁρους. Ἡ ἀδιάκοπη προσευχή, οἱ καθημερινὲς Θεεῖες Λειτουργίες, οἱ Παρακλήσεις πρὸς τὴν Παναγία ἀλλὰ καὶ ὑλικὴ καὶ ποικίλη ἄλλη στήριξη ἦταν ὅλα αὐτὰ μαζί, σπουδαιότατα εὐεργετήματα καὶ δωρήματα στὸν ἀγῶνα.

Κοντολογίς, θὰ λέγαμε:

Ἡ παρουσία τοῦ τιμημένου ράσου καὶ ὁ ἦχος τῆς καμπάνας μὲ τὸ τρίχινο σκοινὶ στάθηκαν ὁ ἠθικὸς ἐμψυχωτὴς γιὰ τὴν νίκη τῶν δικαίων τοῦ Ἑθνους.

Στὴ συνέχεια, παραθέτουμε μερικὰ μόνον χαρακτηριστικὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα καὶ περιστατικά, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν τὸν θεῖο παράγοντα τὴν πίστη, ποὺ προσέφερε ἡ Ἐκκλησία, πέρα ἀπὸ κάθε ὀρθολογιστικὴ ἰδεολογία.

Ὁ στρατιώτης τότε Εὐστάθιος Χ. Μπάστας (θεολόγος-συγγραφέας) θυμᾶται μὲ συγκίνηση μιὰ Θεία Λειτουργία πάνω σὲ ξέφωτο, στὴν Τρεμπεσίνα, σὲ ὑψόμετρο κάπου χίλια ἑκατὸ μέτρα...

«Σὲ κάποια Κυριακὴ τοῦ Μαρτίου 1941, μὲ καθαρὸ οὐρανό, ἄρχισε κατανυκτικώτατη ἡ Θεία Λειτουργία. Λειτουργῶς ὁ ἱερεὺς τοῦ 31ου Συντάγματος τῆς Μεραρχίας, μετέπειτα ἀπὸ Κοζάνης Μητροπολίτης Πατρῶν Κωνσταντῖνος (Πλατῆς)... Κατὰ τὴν φρικτὴν ὥρα τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν τιμίων δώρων, σὲ μικρὸ ὕψος ἀπὸ τὰ κεφάλια τοῦ ἐκκλησιάσματος, φάνηκαν ν' ἀργοπετᾶνε πέντε βαρεῖα βομβαρδιστικὰ ἀεροπλάνα τοῦ ἐχθροῦ. Μιὰ βόμβα νᾶριχναν, καθὼς ἦταν συγκεντρωμένοι οἱ Ἕλληνες, θὰ γίνονταν ὅλοι τους κομμάτια... Τὸ ἐκκλησίασμα ὅμως, ὅπως τὸ εἶχε συνηθίσει ὁ στρατιωτικὸς ἱερέας του, ἐγονάτισε... Ἡ ἀπόφασίς ἦταν, ἂν ἦταν θέλημά Του, νὰ πετάξουν ἀπὸ τὸ ἐπίγειο στὸ ἐπουράνιο θυσιαστήριο. Ἡ ἱεουργία συνεχίσθηκε... τὰ ἀεροπλάνα συνέχισαν τὸν δρόμο τους... Μολονότι τὰ καταφύγια ἦταν κοντά... ἡ πίστη καὶ ἡ εὐλάβεια κράτησε γονατιστοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ στρατιῶτες στὴν ὥρα τοῦ μεγάλου κινδύνου» (Μνημὲς καὶ Μαρτυρίες... ὅπ. παρ. σελ. 157).

Ἐνα ἄλλο περιστατικό:

«...Παραμονὴ Θεοφανείων ἔλαβε διαταγὴ τὸ Σύνταγμά μας νὰ βαδίσει πρὸς τὴν πρώτη γραμμὴ. Κρίσιμες ὥρες γιὰ ὅλους.

Μόλις ἡ μέρα γλυκοχάραζε, δόθηκε τὸ σύνθημα τῆς ἐκκινήσεως. Ὁ ἱερεὺς εἶχε φθάσει πρῶτος στὸν κεντρικὸ φαρδὺ δρόμο, ἀπ' ὅπου θὰ περνοῦσε ὁλόκληρο τὸ Σύνταγμα. Ἐκεῖ περίμενε μὲ τὸν σταυρὸ καὶ τὸν ἀγιασμό.

-Παππούλη, τὴν εὐχή σου, τοῦ ἔλεγαν κι ἀπομακρύνονταν.

Ὅλες οἱ γύρω πλαγιὲς ἀντιλαλοῦσαν ἀπὸ ἓνα μυριόστομο, «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου». Καὶ πολλοὶ τὸ ἄλλαζαν καὶ ἔλεγαν: «Σῶσον Κύριε τὸν στρατόν σου!».

Ὁ Διοικητὴς παρεκάλεσε τὸν ἱερέα νὰ βρίσκεται πάντοτε ἀνάμεσα στοὺς

μαχομένους, γιατί και μόνη ή παρουσία του ένέπνεε ανδρεία και ήρωϊσμό στο στρατό... Προχωρούσαν ανάμεσα στις έκρήξεις τῶν όβίδων...

...Ό ιερεὺς ἔπειτα ἀπὸ πολλές περιπλανήσεις ἔφθασε στὸ Γκοσμάρι κι ἀμέσως ἄρχισε τὸ μεγάλο του ἔργο. Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ τοῦ ἔκαναν οἱ στρατιῶτες στὴν πρώτη γραμμὴ ἦταν συγκινητικὴ. Ἀκόμα κι οἱ πιὸ ἀποθαρρυσμένοι μεταβάλλονταν σὲ ἥρωες ἔπειτα ἀπὸ τὰ λίγα λόγια ποὺ τοὺς ἔλεγε.

Τὸ ἀντίσκηνο τοῦ κάθε στρατιώτη εἶχε μεταβληθῇ σ' ἓνα φτωχὸ κι ἀπέριττο παρεκκλήσιο, μὲ τὶς εἰκόνες ποὺ εἶχε. Σὲ μερικά, ἓνα μικρὸ καντήλι, ἀπὸ κουτὶ κονσέρβας, ἔκαιγε μὲ τὸ λίγο λῖπος, μπροστὰ στὶς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας...». (Κων. Ρουμπέσης, Νοσηλευόμενος τραυματίας (βλ. Ἡρώων γῆ, Ἀθῆναι 1950).

Ό Ἀρχιμανδρίτης (Όπολοχαγὸς) Τιμόθεος Χαλόφτης (μετέπειτα Ἐπίσκοπος Ροδοστόλου), Μεγαρεὺς τῷ γένει, γράφει στὶς 2 Ἀπριλίου 1941, πρὸς τὸν τραυματία ἀδελφὸ του Παναγιώτη.

«...Εἶμαι εὐτυχὴς διότι τώρα τὸν τελευταῖον καιρὸν μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ βλέπω ὅλους τοὺς στρατιώτας μου, τῶν λόχων τῆς πρώτης γραμμῆς, καὶ νὰ δροσίζω τὸν πόνο τους καὶ νὰ σταλάζω στὶς ψυχές τους τὸ βάλσαμο, ποὺ μόνον ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ χαρίζει. Στὴν Ἐθνικὴ μας Ἑορτῇ, εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῆς τί ἔγινε. Ό ἐνθουσιασμὸς ἦταν κάτι ἀπερίγραπτο. Μόλις ἐτελείωσα τὴν Δοξολογία καὶ τοὺς ὁμίλησα, τέτοια ἦταν ἡ χαρά τους ὥστε μὲ παρεκάλεσαν νὰ μείνω μαζί τους ὅλη τὴν νύχτα ἐκείνη... Οἱ Ἴταλοὶ τᾶκουγαν καὶ πῆγαν νὰ σκάσουν ἀπὸ τὸ κακό τους. Ό Θεὸς ἃς μᾶς εὐλογῇ ἔτσι μέχρι τέλους» (Μνηῆμες καὶ Μαρτυρίες... ὅπ. παρ. σελ. 158).

Ό Ἀρχιμ. Τίτος Ματθαιάκης (Ἐφεδρος Λοχαγὸς) μετέπειτα Μητροπολίτης Παραμυθίας. Ὑπηρέτησε στὸ 2ο Στρατιωτικὸ Νοσοκομεῖο Ἀθηνῶν μὲ τὰ παραρτήματα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ Ἀρεταίου, στὰ 1ο, 2ο, 4ο, 7ο, 8ο καὶ 9ο Στρατιωτικὰ Νοσοκομεῖα, στὸ Γενικὸ Ἑμπεδον Ἀθηνῶν, ὡς καὶ στὸ 5ο Στρατιωτικὸ Νοσοκομεῖο Θεσσαλονίκης, τὸ ὁποῖο ἀνῆκε στὴν ζώνη τῶν πρόσω καὶ γι' αὐτὸν ἀναφέρεται τὸ ἐξῆς ἀπὸ Ἀπόσπασμα Ἡμερησίας Διαταγῆς Ἀξιωματικῶν τῆς 7ης Ἰανουαρίου 1941:

Α΄ ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

2ον ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

...Ὡσαύτως ποιῶμαι μνεῖαν τοῦ Ἐφέδρου Στρατιωτικοῦ Ἱερέως Λοχαγοῦ Ματθαιάκη Τίτου τοῦ Νοσοκομεῖου, ὅστις μὴ φειδόμενος κόπων καὶ μόχθων, ὡς

πραγματικὸς πατὴρ περιέρχεται ἀπὸ κλίνης εἰς κλίνην τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τραυματίας παρηγορῶν καὶ ἐμψυχώνων αὐτοὺς νυκτός τε καὶ ἡμέρας καὶ προσπαθῶν πάντοτε, ὅπως ἐνσταλλάξῃ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν τὸ θάρρος καὶ τὴν καρτερίαν. Διὰ τὴν ἀκρίβειαν, ὁ Γραμματεὺς, Βαλταδῶρος Φιλάρετος, Ἀρχίατρος. (Μνηῆμες καὶ Μαρτυρίες... ὅπ. παρ. σελ. 159).

Ἐν κατακλείδι, σημειώνουμε καὶ τὴν μαρτυρία τοῦ καθηγητοῦ τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Νεωτέρας Ἱστορίας, τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀειμνήστου Ἀπ. Δασκαλάκη (Γυθειάτου), ὁ ὁποῖος γράφει τὰ κάτωθι:

«...Ὅνειρα, ὀπτασίαι, θαύματα, ἄξια νὰ συγκινήσουν καὶ τὴν πλέον ψυχρὰν λογικοφάνεια, ἱκανὰ νὰ γοητεύσουν καὶ τὴν πλέον γόνιμον ποιητικὴν φαντασίαν, κυκλοφοροῦν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, μεταδίδονται ἀστραπιαίως ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας τοῦ μετώπου εἰς τὴν ἄλλην καὶ φθάνουν μὲ τὴν ἰδίαν γοργότητα εἰς τὰ μετόπισθεν. Κάθε μάχη ἔχει καὶ τὰ ἰδικά της θεῖα σημεῖα, κάθε κατάληψις ὑψώματος ὕστερον ἀπὸ φοβερὸν ἀγῶνα ἔχει καὶ τὰς ἰδικὰς της ὀπτασίας τῆς ἐξ οὐρανῶν βοηθείας, κάθε νίκη τὰ ἰδικά της θαύματα. Ἕνας ἡρωϊκὸς ἀρχιμανδρίτης ἱεροκήρυξ μεγάλης στρατιωτικῆς μονάδος, ὁ ὁποῖος -ἄξιος συνεχιστῆς τοῦ Παπαφλέσσα, τοῦ Γερμανοῦ καὶ τοῦ Ρωγῶν Ἰωσήφ- περιφέρεται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν μὲ τὸν σταυρὸν καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας εἰς τὰς χεῖρας, μοῦ ἐπεδείκνυε μίαν ἡμέρα ἓνα σημειωματάριον εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει καταγράψει μὲ ἡμερομηνίας, καθορισμοὺς ὑψωμάτων, ἀπαριθμήσεις μαχῶν καὶ μαρτυρίας στρατιωτικῶν, πλῆθος παρομοίων σκηνῶν καὶ ἐπεισοδίων τῆς πίστεως τῶν μαχομένων, διὰ τὴν κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμὴν θαυματουργὸν ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς νίκης. Ἄν μήτι ἄλλο, ἡ εὐσεβὴς αὐτὴ καταγραφή τοῦ κληρικοῦ-πολεμιστοῦ θὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν ἱστορικὸν διὰ τὴν πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον διέπει τὸν ἐλληνικὸν ἀγῶνα, ὡς εἶδος πανηγυρικῆς ἐπιβραβεύσεως τῶν ἱερωτέρων παραδόσεων, μὲ τὰς ὁποίας ἔζησεν, ἐσώθη, ἐθριάμβευσε καὶ ἐδοξάσθη ἀνέκαθεν ὁ Ἑλληνισμός».

Εἶναι ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ἡ Ἐκκλησία μας ὑπῆρξε καὶ πάλιν εὐεργέτις τοῦ ἔθνους. Εἶναι ἡ μεγάλη μάνα τοῦ Γένους. Προστατεύει, μεριμνᾷ, προσφέρει, πονᾷ, δακρύζει ἀλλὰ καὶ δίνει κουράγιο καὶ ἐλπίδα. Μὰ προπαντὸς ξυπνᾷ νεκρωμένες συνειδήσεις. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀγνωμοσύνη, τὴν ἀπαξίωση, τὴν λήθη, τὴν διαστρέβλωση τῆς ἱστορίας, τὴν ἀπόρριψη τῶν ὑψηλῶν ἠθικῶν ἰδανικῶν.

Τὸ μόνο ποὺ μᾶς ζητᾷ ἡ Ἐκκλησία εἶναι: Γρηγοροῦσα συνείδηση.